

מוגבלויות

מוגבלות והחברה

אם הייתי רוצה הייתי מדבר יפה, אבל אני – אינני רוצה כי זה כבודי, כי אדם שאין לו פה ולא לשון יעשה שליחותי ויעשה על ידו דבר גדול.

(בכור שור שם)

באיזה אופן מתגלה כבוד ה' לאור שליחות הנכה? מתוך הנכות מתגלה כבוד ה' או שהנכות רק מאפשרת את ההתגלות הזו?

רש"י מפרש את ההגבלה של כניסת בעל מום למקדש מטעמים חברתיים (...). משמעות הדבר, שאם כניסת אדם בעל מום למקום מכובד מתקבלת ברצון ובטבעיות, אין שום מניעה לכניסתו לעבודת המקדש. כלומר, האהריות על שינוי היחס לאנשים בעלי מוגבלויות מוטלת על הציבור ומנהיגיו. אילו לא הגיב הציבור באופן נורמלי לאותם בעלי מומים לא היתה משתנית העמדה ההלכתית. מכאן שלציבור יש כוח רב בקביעת מקומו ומעמדו של בעל המוגבלות בתוך החברה. (...) אם נדע לראות את הטוב והאור שבכל אחד מאתנו (...) לקבע את מקומם של בעלי המוגבלויות בלב הקהילה, ולאפשר לכל אחד להשתתף אתנו בתיקון העולם באור התורה.

(דרך הקב"ה להשתמש בכלים שבורים, הרב ד"ר בני לאו, שם)

איך כל אחד מבין את הייצוג הציבורי, ואת הקשר בין הייצוג הציבורי לנכות? מה היה הרב דויטש עונה לבכור שור? (עוד על ההשפעה של השילוב על החברה ניתן למצוא

במקורות 4 ו-5 בדף הרחבות)

האם יש הבדל בין שילוב במרחב הציבורי לבין שילוב בהנהגה? (מימוש של שילוב כזה ניתן לראות במקור 7 בדף הרחבות)

"אנחנו לא דורשים את סילוק בית אלו"ם מהמקום. ביקשנו שיעבירו את המקרים הקשים למקום שבו לא יפריעו בצורה קיצונית לסביבה. (...) הקריטריונים לשילוב ברורים: אתה משלב את אותם ילדים שהשילוב עוזר להם, אתה לא משלב את אותם ילדים ששילובם גורם להרס הכיתה המשלבת. מה שביקשנו, זה לנהוג לפי אותו הכלל: תשלבו בקהילה, אבל אל תשלבו את המקרים הקשים שהופכים את חיי הקהילה לבלתי נסבלים".

(לא בחצר שלנו, מרב טריג, הארץ, 24.12.2002)

האם השילוב צריך להיות רק טכני-יעיל? מדוע? (על הצורך בשילוב ומאיפה הוא נובע, מומלץ ביותר ללמוד את מקור 6 בדף הרחבות)

האם השילוב הוא רק לטובת הנכים או שאולי הוא חיוני גם לחברה? (לגבי חיוניות השילוב ראו מקור 2 בדף הרחבות)

ויאמר משה אלהי בני אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אלעבדך פי כבודפה וכבד לשון אנכי:

(ויא) ויאמר הי אלו מי שם פה לאדם או מיזשום אלים או תרש או פקח או עור הלא אנכי הי:

(שמות פרק ד ייא)

מה בא לידי ביטוי בכך שנכה עושה את שליחות ה' לפי המשתמע מפירוש הבכור שור?

האם האיסור על כהנים בעלי מום להכנס ולעסוק במלאכות הקשורות בקודש מעידה על "נכות רגשית"? (...) בתוך בית המקדש נמצאת יחידת העילית שנבחרה לשרת את אלוקי ישראל ובעצם את העם כולו – הכהנים. האם משהו מאיתנו היה מתייחס בשוויון נפש אילו בזמן החלפת המשמרות של חיילי משמר המלכה באנגליה (...) היה רואה חייל צולע שגורר את רגלו, ולידו חייל אחר עם רטייה שחורה גדולה על עינו ולידו חייל ללא כף יד וכ"ו? (...) דוגמא זו ממחישה כי כשמדובר בייצוגיות על הכל להיות מלוטש, מהוקצע ונוצץ, שהרי אם לא כן הצופה מן הצד עלול, בצדק, לקבל רושם לא חיובי על המערכת כולה.

(נכים החוצה, הרב דניאל דויטש, עלון צוהר 17.07.2013)

מה הבעיה בנכות לפי הרב דויטש? איך הרב לאו פותר אותה?

מה מפריע לאלעד פלד? למה הוא מדמה את השילוב בקהילה? בהתאם לכך, איך הוא מבין את השילוב?

* התוספתא (בארמית: "תוספת") היא קובץ מסודר של מסורות מתקופת התנאים, שלא נכללו במשנה. על פי המסורת, רבי חייא, ערך את התוספתא יחד עם רבי אושעיא

* יאיר צורן נולד בחיפה 1955. עד גיל שבע ראה כמו כל ילד אחר, בעקבות תאונה – אבדה ראייתו. דוקטורנט במקרא ומתרגם תוך שימוש בצג ברייל.

* רבי יוסף בכור שור, מבעלי התוספות, פרשן מקרא ותלמוד ופייטן בן המאה ה-12. פירושו נודעו לתהילה. על פי מסורות היה ראש שושלת משפחת שור.

הרואה את הכושי ואת הכוריק (=לבקן) ואת הגיהור (=אדמוני) ואת הלוקין ואת הכיפה (=גבוה) ואת הננס (...)

אני רואה את זה כדבר רגיל, תמיד התייחסתי לזה כך. לא בכיתי ולא ייללתי. להורים שלי זה היה יותר קשה. הם התקשו לומר עיוורון, אז הם היו קוראים לזה 'המקרה' או 'האסון'. לא אהבתי את זה. אני עושה הכול כרגיל: כותב, קורא, שומע הרצאות, אפילו הולך להצגות לפעמים. הסקרנות שלי לא נגמרת. [אייר צורן] (הסקרנות שלא נגמרת, מוסף שבת, ט' אייר תשע"ג, אריאל הרוויץ)

בריות נאות

מה משמעות כל ברכה? למה מברכים בכל מקרה את הברכה המסויימת ומה ההבדל בין כל מקרה? מה מפריע ליאיר צורן?

האם אפשר לברך כמה ברכות על מקרה אחד? מה יאיר צורן היה חושב על התוספתא? הוא היה מעדיף את הישירות שלה או שלא יתייחסו בכלל לנכותו?

"... (השמש היתה נסתרת מאחורי ענן והיו מטמרים פזורים; אך לפתע פרצה השמש בכל הדרה הדרומי. שאלתי שוב את מורתך, "האיך זאת אהבה?" "אהבה היא משהו כמו העננים שהיו בשמיים לפני שהשמש יצאה", היא ענתה. אז היא הסבירה במילים פשוטות יותר, כי באותו הזמן לא יכולתי להבין: "איך יכולה לגעת בעננים, את יודעת; אך את השנה בגשם ויודעת עד כמה שמחים הפרחים והאדמה הצמאה לקבלו לאחר יום חם." האמת היפיפה התפרצה לתודעתי - הרגשתי שישנם חוטים בלתי נראים שנמתחים בין נשמותי לנשמתם של אחרים."

(הלן קלר)

כיצד הלן קלר הבינה בהתחלה את האהבה? ולבסוף?

מה גרם להלן קלר להרגיש כמו שהרגישה? איך זה קשור לנכויותיה? האם יש קשר בין האהבה לנכות? (תיאור מעניין ודומה ניתן לראות במקור 1 בדף הרחבות)

האם קשר עם 'מוגבל' הוא שונה או מיוחד? האם הוא יכול ללמד אותנו דבר על יחסי-קרבה בכלל?

ביחס לכל קטע – נסו להבין מה הוא אומר על היחס בין 'נכות' ל'נורמליות'.

בכית הינוך עיוורים הישן

(...)מדוע אָפֵר בְּשִׁמְצֵי שֵׁל תַּעֲוֹב, מְתֵי אֲבִין שְׁהַחֲשֵׁךְ שְׁלָה

שפעם אחת אמר המלך לאהובו השני למלך: ב"אשר אני הוזה בכוכבים, רואה אני שכל התבואה שיגדל בשנה זאת, מי שיאכל ממנה יהיה נעשה משוגע; אם כן יטכם עצה."

בְּהִילָה - מָלֵא סְמָנִים,

וענה לו: "שעל כן יכינו בעדם תבואה שלא יצטרכו לאכל מהתבואה הנ"ל."

אֵת הַמְּרָאוֹת הַסְּגוּנָיִים שֶׁנִּצְבְּרוּ בְּמִקְוֵי נֹפִים יָפִים לְהַפְלִיא

וענה לו המלך: "אם כן כשאנחנו לבד לא נהיה משוגעים. וכל העולם יהיה משוגע, אז יהיה להפך (ולחכיך בשביל כולם אי אפשר) שאנחנו יהיו המשוגעים. על כן בודאי נצטרך גם כן לאכול מהתבואה, אבל רק זה שנסמן סימן על מצחנו שנדע על כל פנים שאנחנו משוגע. שאם אחיה מסתכל על מצחך וכן כשתסתכל על מצחי נדע מהסימן שאנחנו משוגע." (המשל מהתבואה, רבי נחמן מברסלב, כוכבי אור, עמ' כז-כח)

לְבִלְתֵּי-אֶפְשָׁרִי.

בְּצַעֲצוּעֵי פִטְדָה וְפֹז

(זלדה, עמ' 43)

לְעַפּוֹת הַרִיק הַמְּהוּר, הַמְּקַלְמָ.

מה גורם לזלדה המפגש עם העיוורת?

מה הציע השני למלך? מה הציע המלך בתגובה? איך היחס אל השיגעון בתחילת הקטע ואיך בסופו?

איך מבינה זלדה את הנכות? האם הדברים נכונים רק לגבי עיוורון? (עוד על עומק הראייה שבעיוורון ניתן ללמוד ממקורות 2 ו-3 בדף הרחבות). מה מגדיר את המשוגע ואת הנורמלי לפי רבי נחמן? מדוע צריך את הסימן? למה חשוב לדעת "שאנחנו משוגע"? האם יש הבדל בין נכות נפשית לנכות פיזית ביחס לשאלה הזו?

מה קובע מהי נכות ומהי נורמליות, אם בכלל? האם צריך להמשיך להשתמש בהגדרות של 'נכה' ו'נורמלי'? איך זה משליך על שאלת השילוב?

*

הלן אדמס קלר (27 ביוני 1880 – 1 ביוני 1968) הייתה סופרת ופעילה חברתית אמריקאית, נולדה באלבמה, ארצות הברית.

*

רבי נחמן מברסלב (א' בניסן ה'תקל"ב – י"ח בתשרי ה'תקע"א) היה אדמו"ר בדור הרביעי לחסידות, ומייסד חסידות ברסלב.

*

שיינא זלדה שניאורסון-מישקובסקי (כ"ו בסיוון תרע"ד - כ"ח בניסן תשמ"ד), ידועה כזלדה, הייתה משוררת ישראלית ייחודית ומוערכת.